

פרטי כל מט. 15/ג

סישיבת ועדת החינוך והתרכות שהתקיימה
ביום ג', א' סיון תש"א (5.6.51)
בשעה 11.40.

נכחים:

חברי הוועדה:

- ש. פרסיץ - היו"ר
- פ. אילנית
- א. אלמליח
- ב. צ. דינבורג
- א. הכרמלי
- ד. כגן
- א. ד. לוינשטיין
- ד. נצר
- א. ציזלינג
- א. רוזיאל-נאור

מוזמנים:

- דד. בן-יהודה - מנהל משרד החינוך
- גב. סטנר - היועץ המשפטי של משרד החינוך.

חברים:

- ע. אסף
- ז. צנדי
- י. סמילנסקי
- ד. צ. פנקס

סדר-היום:

- א. שחרור הטורים והגננות מהעתודות.
- ב. מעיית הסארת כתי-הספר תוחים בחדשי הקיץ.
- ג. הסתלטות הטורים והכשרתם.

היו"ר ש. פרסיץ:

בקשתי מופנית לחברי הוועדה שיסכימו לשנות את סדר-היום ולחעמיד כסעיף ראשון את שאלת שחרור הגננות והטורים פשרות הסילואים, שלא נאלץ לגור את מוסדות הילדים במעברות, כמובן שנכללים כאן גני הילדים. לצערי, יספיקי מוסדות אחדים במעברות ובמקומות אחרים. על-כן עלינו לבקש מכאן את משרד החינוך שידאג לכל יסגרו המסעדות של משרד הסעד בעת החופש, כי בדרך כלל מסעדות אלה נסגרות לכל חודשי הקיץ. כן ישנה בעיית הבנות שלמדו בקורסים סוזרזים והיה עליהן להתגייס, בשעה שחלק מהן כבר נמצאות בעבודה. משרד החינוך התערב בקשר לביוסן לעתודות ועשה את כל האמצעים הדרושים, שתודות להם יסגרו בנות אלה, עד לחדשי החופש. עתה עומדת השאלה בכל חריפותה, כי אין לנו תחליף לבנות אלה, יש לעשות הכל, כדי שהמוסדות לא יסגרו. במשרד הסעד היתה החלטה להשאיר את המסעדות פתוחות עוד חודש נוסף, משום שהגננות אינן מוכנות לזוטר על כל החופש שלהן, אחרי עבודתן הקשה במעברות - דבר זה אינו נראה לי. יתכן, שעלינו לשמור על החופש של הגננות, מולם יש לשמור גם על הילדים דוקא בחודש אוגוסט שהוא החודש החם ביותר, והגן זהו מקום המחסה היחיד לילד. אם ישנה נטייה לקבל את שחרור הבנות, אפשר יהיה להשתמש

היו"ר ש. פרסיץ:

בחודש זה כחודש סילואים, והארגונים יוכלו לספל במוסדות. מכל מקום יש למצוא תחליף לבנות אלה.

דר. בן-יהודה:

מסלא מקום של החינוך, שר החוץ מ. שרת, ביקר הבוקר במסלול החינוך ודברתי עמו גם על נושא זה, ובעיקר, מאחר שהוא מסלא עתה גם את מקומו של שר הבטחון. אני רק אוכל להביא בפניכם מה הן הבעיות העומדות לפנינו וכמה אנו עסוקים.

אשר לקשרים עם הצבא - יש לנו שני קווים עיקריים והם: שאלת הסילואים ושאלת הגיוס.

אשר לסילואים - אנו נמצאים במצב קשה מאד, והמבוכה גדולה בינינו מדי פעם בפעם. היו זמנים שעבדנו יחד עם הצבא מתוך שיתוף פעולה מלא. בימי הקרבות עצמם היינו יושבים במשרד הגיוס ומסדרים את הדברים והגדרנו את העבודה המשותפת. אנו היינו דואגים לצבא והצבא היה דואג לנו ולבתי-הספר, ומצאנו את השפה המשותפת. אנו הודענו שעל כל מורה לעבור את הצבא. אולם, הצבא צריך לדאוג שבתי-הספר לא יתפוררו. עתה נפסקה ההבנה ההדדית, ומוציאים מורים באמצע הלימודים, ללא כל התחשבות אם אפשר למלא את מקומם. כאשר מתקבלת הפקודה לצאת למילואים, הם יוצאים מיד. למעשה, ישנן כמות הסתהלכות ללא תורה. בתי-הספר מתאוננים קשה שאין הם יכולים למלא את מקומו של המורה, גם בתי-הספר היסודיים וגם התיכוניים. יש ומוציאים מורה המכין תלמידים לבחינות, יש ומוציאים אותו בימי הבחינות, ואין למי לפנות. יש שם שטטר של פקודות, והתשובה התמידית היא: לך למפקד, אנו לא נתווכח עם המורה ואם הוא קבל פקודה ללכת, עליו ללכת - המצב בענין זה נעשה ממור מאוד.

אנו דורשים שהמורים ילכו למלא את חובת הטילואים בחדשי החופש, כי בשנת הלימודים אין לנו כל אפשרות לתת למורים ללכת למלא את שירות הסילואים. בזמנו אפשר היה למצוא אנשים - מורים שיהיו מסלאי מקום. אולם, אותם מסלאי המקום הם היום מטובי המורים. גם פנסיונרים אנו שולחים למקום עבודה שהם מסלאי מקום. אין כל תרופה, שאם לא כן עלינו לשלח את הילדים ללא לימודים. יש ולוקחים מורה אחד לשירות הסילואים פעמיים במשך השנה, ובכל פעם ל-30-37 ימים, ללא התחשבות בנו. הבעיות הנן במצב של הזנחה. כל העת אנו דורשים תיקונים מהרמטכ"ל עצמו, והם דוחים אותנו בקשה לפי שעה, אינני יכול לומר שבמצאה הדרך לפתרון.

אשר לגיוס לצבא - ישנן שלש בעיות:

- א. גיוס מורים ומורות הנמצאים כבר בעבודה. ב. גיוס בוגרי הסמינרים.
- ג. גיוס לתמידי בתי-הספר התיכוניים הצריכים להכנס לסמינר.

א. אחרי המלחמה, במשך כל השנה, קבלנו דחיות לגיוסם של מורים ומורות. כיון שהם לא שוחררו מהצבא דרשנו רק דחיות. ברגע זה ישנן מאות מורים שיש להם דחיה עד 12,7,51. זהו התאריך המותאם לסגירת בתי-הספר. המורות בתאריך זה תקראנה לגיוסן לצבא, יוצא איפוא שמאות מורות תלכנה לצבא. כתוצאה מעבודה זו, אנו מציעים לצבא לנקוט בקו זה, כפי שעשינו גם בשנה שעברה. המחורה, חייבת לשרת בצבא עד גיל 26, אחרי גיל זה היא פטורה מגיוס, היא טשוחררת: אנו מציעים לצבא, כי אותן הבחורות שקבלו דחיה משנה לשנה, והן עתה מתקרבות לגיל זה, אנו מסכימים שלהן שתלכנה לצבא, כי אין אנו רוצים שבית-הספר ישמש מקור תשתמטות. אבל על כל האחרות - לקבל דחיה נוספת.

ד"ר בן-יהודה:

ב. אשר לגומרי הסמינר והקורסים המזורזים - ישנה קבוצה גדולה של סורות וגננות שעזבו את הסמינר עוד בשנה שעברה אחרי גומרון את כחה א', והן לא לוקחו לצבא, משום שאן היו בבחינת תלמידות. הסדר הוא כזה, כי אנו מוציאים תלמידה אחרי כחה א' והיא עדיין אינה מקבלת תעודה, אלא רק אחרי השנה הראשונה לעבודתה; ובאם המפקח מעיד על עבודתה - היא מקבלת תעודת גמר. הן בגדר תלמידות, ועל יסוד זה קבלנו שחרור עבורן בשנה שעברה. עתה נגשרת השנה הראשונה לעבודתן, והן כולן תחשבה כגומרות סמינרים ותלקחנה לצבא - כאלה ישנן מאות. נוסף לכך ישנן קורסים מקוצרים, שבהם אנו משקיעים עטל רב. אנו מכניסים לקורסים מרוכזים אלה עולים חדשים הפסודים מגיוס בשנה הראשונה לבואם. עתה הם גומרות את הקורס והן תצטרכנה ללכת לצבא ולשנתיים. כל החומר של גומרי הסמינרים עומדים להקרא לצבא, והם לא יכנסו לבתי-הספר.

ג. אשר לגומרי בתי-הספר התיכוניים - מקרב גומרי בתי-הספר התיכוניים נרשמים רבים לסמינרים מדי שנה בשנה, גם השנה ההרשמה היא גדולה ומספר התלמידות הולך וגדל, וייתכן מאוד, אם כי אצנו רוצים בכך, שהן עושות צעד זה סתוך רצון להסתחרר מהצבא. מכל מקום רבות הן הנרשמות לסמינרים, ויש בכחן, כדי לתקל על הבעיה. הצבא דורס גומרי בתי-הספר התיכוניים ילכו לצבא.

ישנו דבר מוזר, ישנם סמינרים שיש להם כתות מסלהם, כלומר תלמיד הסמסין שנים אחדות ללמוד בסמינר איננו הולך לצבא, וכל זמן שהוא לומד, נותנים לו לגמור את הסמינר. תלמידים שגמרו תחילה בתי-ספר תיכוניים, ואחר-כך עוברים לסמינר, חוק זה אינו חל עליהם. ישנם מאות תלמידים ותלמידות בוגרי בתי-ספר תיכוניים שנרשמים בסמינרים ומאיימת על כלם הסכנה שילקחו לצבא. בזמנו, שתערב בענין זה סר בן-גוריון עצמו, הוא פסק שקבוצה מאותם בוגרי בתי-הספר התיכוניים ניתן לצבא ואחרים ללכו לסמינר. אנו דורשים סדור זה גם השנה. הצבא דורס את הבחורים ובעיקר את אלה בוגרי כתות ראשיות. אנו הסכסכו לתת להם כ-60-50 תלמיד, ואנו קבלנו כ-250 תלמיד לסמינר. דרך זו מגדילה את בעיית הפיסינזאציה של החינוך, הצבא עוזר לכך. אולם סרם קבלנו את ההבטחה של השנה תהיה לנו זכות זו.

את הבעיות האלה מסרתי למר סרת, ובקסתי מסנו שהוא יעזור לנו להשיג את הווייתורים הדרושים מצד הצבא. חסרים לנו קרוב ל-2500 טורים. בזמנו חשבנו כי יחסרו לנו 2000 טורים. אולם א לא ראינו את העליה העיראקית הגדולה. חישוב זה היה באמצע החורף, בינתיים חלו שינויים לרעה. ישנן שמועות שטורות רבות תעזובנה את העבודה, השמועות הולכות ומקבלות אישורים. הסיבה העיקרית, מצב העזרה בבית, מצב זה הוא קריטי מאוד, ואין כל יכולת להשיג אדם שימצא בבית, ואם ישנה אפשרות כזו - הרי זה עולה יותר מאשר היא עצמה מקבלת. אמנם תחילה, חשבנו שזוהי בעיקר בעיית תוספת היוקר. אך עתה שמעתי שמורות רבות מתכוונות לעזוב את העבודה. אנו הודענו, כי אנו לא ניתן חופשה, והמורה מסכנת את עצמה בצורה זו. אך אני יודע שהמורה איננה מפחדת מפני זה. ייתכן, ותהיה עזיבה, אבל עליהם לדעת כי הן סוותרות על כל הזכויות. כמובן שקיימת גם בעיית מס-ההכנסה בקשר למסכורתה של המורה. המצב הוא קשה.

אנו פותחים עתה אולפנים. ברשמו כבר כ-800 איש, אחרי טינון, בודאי יסארו כ-600 איש שיכנסו לאולפן. עדיין לא בדקנו אם הם חייבי גיוס. אולם אנו נחזיק אותם, לא רק נלמד אותם, אלא, באכיל ונסקה אותם, ואחר-כך הם ילכו לצבא - הבעיה היא מאוד רצינית, ואנו עומדים בפני סטן-שאלה גדול בקשר לאסמקת הטורים לבתי-ספר. אני רוצה לומר בפני ועדת החינוך, כי הבעיה לא נשכחה, וכי נעטות כל הפעולות הדרושות. מסרתי על כל הדברים האלה למר סרת והוא הבטיח לעשות את כל האפשרי. נקווה שמימצא דרך לפתרון הבעיה, כמו שנמצאה בשנה שעברה.

ד"ר בן-יהודה:

אנו מעוניינים שבת-הספר במחנות
ובמסעדות יטונו פתוחים במשך כל חודשי הקיץ - זהו רצוננו. ייתכן,
ונעשה זאת בצורת טועדונים וקייטנות - על כל פנים אנו רוצים שהם יטונו
פתוחים. איננו רוצים, ואיננו יכולים, לדבר זה יהיה כרוך במשלום
מסכורת כפולה לעובדים. לפי החוק זכאי מורה לקבל חופש. אם הוא עובד
בחופש הוא מקבל מסכורת נוספת. אולם לנו, אין כל תקציב לכך. בשנה
שעברה החזקנו בתי-ספר רבים פתוחים, משום שהיו מורים שנכנסו לעבודה באמצע
שנת הלימודים וחס סקבלים חלק מן החופש. הסכמנו שהם יעבדו כל
החופש וקבלו את כל המסכורת - דבר זה אינו ניכר בתקציב. אבל מורים
קבועים, או מורים שעבדו כל השנה, יקבלו מסכורת כפולה - דבר זה אינו
מתקבל כל כך על הדעת, שמורה יקבל מסכורת בעד זה שאיננו עובד, ואם
הוא עובד-יקבל מסכורת כפולה. מבחינה פרופסיונאלית לא נשיג דבר
זה. גם השנה נתנו הוראה שהמורים אינם זכאים לקבל מסכורת בעד כל
החופש. אולם ידוע לנו כי הטורה הנסאר בלי מסכורת - הדבר קשה לו.
איננו בטוחים אם נוכל להחזיק את כל בתי-הספר פתוחים במשך כל שני
חודשי החופש.

הינר ש. פרסיץ:

נדמה לי, שאין ועדת החינוך יכולה
להשלים עם העובדים של חוסר הבנה החדית
בין מסרד החינוך והצבא. זוהי שאלה ציבורית חמורה, איננו חפצים
בפורגטיבה טעד הרמטכ"ל, הן בסופו של דבר תפגע בעיה זו גם בצבא
בעתיד. ההצעות שנשמעו כאן על-ידי מסרד החינוך, כגון ההצעה האומרת:
מורה סטרס הגיעה לגבול גיל הגיוס תשוחרר, עד אשר תינתן למדינה
האפשרות להכין את מספר המורים והמורות הדרוש לעבודה - הצעה זו היא
הובנת, כי היא אינה עוזרת להשתטס מהצבא, כי אם להיפך, היא שוסרת
על הפרזניציפ של צבא העתיד.

לכן הייתי מציעה הצעות אלו:

- א. להעלות בשם ועדת החינוך את כל העניין לדיון בכנסת. שאלה זו
לא צצה היום. ד"ר בן-יהודה דבר כבר עם מר שרת על כך והכניט אותו
לענין, ושמענו כי הוא מראה הבנה. אם העניין לא יפצא את פתרסנו -
נעלה את הדיון בכנסת.
- ב. לפנות מטעם ועדת החינוך לקציים פגישה בין שר הבטחון והרמטכ"ל בקשר
לכל העניינים האלה כדי להעמיד על סדר-היום בעיה זו, לא רק מטעם מסרד
החינוך, אלא, גם מטעם אנשי הציבור.
- ג. בעיה שלישית, היא החשובה ביותר, וזו היא השאלה הממשית הקשורה
במסרכת החינוך בקשר לעזיבת המורה, נוספת גם שאלת העזרה ושאלת מס-
ההכנסה. השאלה העיקרית נעוצה בחוסר רוח חלוציות בקרב ציבור
המורים והגננות. אינני מדברת על יוצאים מן הכלל, אבל רוב הבנות,
כלן באות לעבודה בתנאי אחד, כי לשנה הראשונה הן מוכנות ללכת
למסכרות ואחר-כך יש להבטיח להן מקום מעיר והן מוכנות לעזוב את
מקום העבודה. אין להתעלם מדבר זה. יש לאסור על דבר זה באופן
ברור מאוד, ולהבדיר את תפקידו של המורה מטעם מסרד החינוך, לא
ייתכן, כי אנו ניתן לבנות להשתלם במקצוע במשך ששה חודשים ואחר-כך
הן עובדות רק תשעה חודשים במעברה, ושם הן מזלזלות בכתה באופן חמור
מאוד. שמענו בועדה של כל ארגוני הנשים, מפי גברת סלוצקין על
דברים דומים לאלה. יש והמורים עוזבים את העבודה בשעה 11.00
בבוקר באם אין עיין משגיחה עליהן. אלה הם דברים שיש בהם משום
התחלה של שחתות. יש לשים לב ועיין לדברים אלה.

ברצוני לשאול אתכם סאימתי זה

היה לכל מורה עוזרת בבית למשך כל שעות היום, אני מבינה שהעוזרת
צריכה לעסות את העבודה הקשה, כלום יש לי עוזרת לכל היסט? אמנם
ישנן בעיות של אם, שיש לה כמה ילדים - זה אני מבינה. מכל מקום
אני מציעה לחברי הועדה לקבל את הצעותי.

דבורה נצר:

אני מתנגדת לכך שנביא את הענין לישיבת הכנסת, ואם רוצים להביא זאת - הרי אין להביא זאת בשם ועדת החינוך. כל חבר כנסת רשאי להעלות בעיה זו, אבל לא בשם הועדה. איני חושבת שהכנסת תוכל עתה לפתור את הבעיה, והרי אנו מעוניינים בפתרון מעשי. בגלל כל הסיבות האלה אין הדבר נראה לי, שאנו נביאו לכנסת. איני יכולה לומר שהבעיה אינה מוצאת את פתרונה מרוב טרדות. יש לראות גם את ערכם של המורים בצבא בשעה זו. ידוע לי שבצבא לומדים 16 שעות ביום - בצורת חובה, ולסם כך דרושים מורים, ועל כן אין להתכחש למפעל זה.

איני פוחדת לפתח ניצולה של החינוך.

אשר לתיקון תנאי המסכרות של המורים - דבר זה עלול להטיב את המצב שגם היום ירצו להיות מורים. יש מקרים שגם אחרי שנתיים של הסירות בצבא ממשיכים האנשים להיות מורים. יש לעודד את האנשים, ובעיקר את הבחורים שבגמרום את הסירות בצבא, בהיותם בני 21, יפנו להוראה.

הייתי מנסה להביא כמה הצעות פליאטיביות.

בקשר לקבלה לאולפנים, על אותם האנשים המתקבלים לאולפן להתחייב ללכת למעברות - זה צריך להיות תנאי. ביחס לסחרור תלמידות סצריכות להיות מורות, והן גומרות כיתה א' של הסמינר - כאן הייתי מציעה להבחין בין שתי דרגות. נניח, להבחין בין בתי ספר במקומות קטנים, לבין בתי ספר במקומות גדולים. ישנם בתי ספר המכילים כ-20 מורים וישנם בתי ספר שיש שם שתיים-שלוש מורות. יש לקבוע מספר דחיות לעובדים במעברות בטחנות ובסיכונים. אני מציעה, כי בתוך חדסי החופש יינתן להם הנדס לאימונים, כלומר, הם יהיו במצב של גיוס שנדחה. המורים המלמדים בבתי ספר גדולים, לא לדרוש עבורם דחיה, אלא, או שהם ילכו למעברות, או יתגייסו לצבא. יש ולמורות ישנן תכניות רבות, ושאלת השאלה מתי הן תבצענה את התכניות? יש ללכת בדרך של שטא-ופמן ולהגיע : אתפילאדי אבקה. אמנם אנו אנשי ועדת החינוך, אך עלינו להפגש עם אנשי ועדת חוץ ובטחון על מנת להגיע אתם לידי הבנה בקשר לסחרורים אלה, ולמצוא סידור מתאים.

אשר ללימודים בתקופת הקיץ - דבר זה

יכול להסתדר בצורת קייטנות. בזמנו דאגו לתקציב זה לשכת הנוער משרד הסעד וארגונים אחרים. סכל מקום יש לתת חופש לכל עובד לפחות לחודש.

א. ציזלינג:

כיון שאני רואה את הענין הזה לא כענין מפלגתי, וענין זה אינו שייך רק לוועדת החינוך כי אם גם לעניני הבטחון, יש לדון עליו על שני צדדיו. אני מציע הצעה פרוצדורלית, שהועדה תטכיס, שבנקש את ועדת חוץ ובטחון, מבלי להביא את הענין לכנסת, להרכיב יחד אתנו ועדה משותפת מצומצמת שתכיר את הבעיות של שני המשרדים, על מנת להציע לנו הצעות, ולא יהיה צורך להביא את הדבר לפרדום רחב יותר. אם יתברר כי ישנם חילוקי דעות בין הצבא לבין משרד החינוך - יש להביא זאת לפורום רשמי יותר.

ב. כנו:

אני מצטרפת להצעתו של חבר הכנסת ציזלינג. לדעתי, איש לא חשב על לחץ נוסף, אלא יש לברר ולתקן את התפתחות הענינים.

יש לי כמה הערות בקשר לאולפנים.

היור' ש. פדסיץ:

אנו נדבר על כך, כאשר נדבר על השתלמות המורה.

א. אלמליח:

הצעת חבר הכנסת ציזלינג תקרב אותנו לענין, אולם, מדוע לא לבקש פגישה עם הרמטכ"ל? דבר זה היה מקרב אותנו לפתרון הבעיה, כי איני רואה מה תעשה ועדת הבטחון בעניניה אלה.

א. הכרמלי:

אני חייב לציין, לצערי הרב, כי הסורה כוללת בשעות עבודתו. יש ואני פוגש בשעה 11 במורים וחוזרים מן העבודה, ואינני מדבר על גננות, אולם מורים העוזבים את עבודתם בשעה זו, הידוע לכם מה פירושי הדבר? בזמנו לא היה עלינו פיקוח, העלה על דעת משהו לבוא לעבודה שלא בזמן? אני יודע, כי גם בביתנו עובדת עוזרת ואין הדבר יילה 60 לירות לחודש. היא עולה בערך 10 לירות לחודש. חל טפחה בבקשתה של העובדת, והסורה רוצה תנאים נוחים יותר. אל בתלה את הקולר דוקא במס ההכנסה. אני יודע שכל חברות הכנסת התבענה את הפרדת מס ההכנסה מהסכומה מזו של הגבר. הכנסת אינה יכולה עתה לפתור בעיות מסוג זה. על כן, האצתו של חבר הכנסת ציזלינג היא במקומה.

ד. כגן:

אני רוצה להעיר שצדקו המדברים על חוסר רוח החלוציות, אבל אין דבר זה שייך דוקא למורים. רוח זו שוררת עתה בכל החיים. אני שייכת למשפחת רופאים, ואני יכולה לספר לכם דבר זה גם בקשר לאחיות ורופאים. אנו נתקלים בחוסר רוח חלוציות בכל שטח ושטח, כי תנאי החיים הם קשים יותר, וישנה עייפות פיזית ורוחנית.

א. הכרמלי:

אני חושב שלא מן החכמה יהיה להשאיר את בתי הספר פתוחים כל השנה, אפילו במעברות. גם להט דרוש חופשי.

ה. פרטיץ:

איש לא חשב שהדברים טכונים נגד כל המורים ונגד כל הגננות. איני מדברת על יוצאים מן הכלל אני דיברתי על אותם המקרים שהם רבים מאד. לא דיברתי על מסילות, עובדות טוציאליות ועל פקידים, כי אלה אינם שיוכים לוועדתנו. דיברתי רק על אותם המקצועות שאנו מעוניינים בשיפורם.

טב. אילבית:

אינני חושבת שאותן שעות הלימודים המועטות יש בהן כדי לקבוע את רוח החלוציות. סכל מקום יש לדאוג לכך שתילדים לא יתבוללו באשפתות, ואם נשיג דבר זה - יהיה זה הדבר הגדול ביותר.

ד"ר בן-יהודה:

ידעתנו, אינה כדעת חברת הכנסת נצר, שהסורה צריך לקבל חודש חופשי, אולם לכך אני יכול עוד להסכים. אבל אם אוטרים שגם הילדים צריכים לקבל חודש חופשי, אם מדברים על ילדים נורמליים - הדבר עוד מובן, אבל אם מדברים על ילדים הנמצאים במחנות ובמעברות, הרי אילו אפשר היה גם בשבת ללמד היה כזה מסוג טצווה. רובם של הילדים אינם לומדים כל השנה, כי ישנן משפחות רבות הנודדות ממקום למקום. אין כאן בעיה שהסורה איננו רוצה ללמד. ייתכן, שהבית נטאט על הילד, כי עד עתה בית-הספר הוא פיצת האור היחידה. איננו מתכוונים שילמדו בחושי הקיץ בוודים סגורים, אבל איננו רוצים שהילדים יהיו בודדים לנפשם. אין כל ספק שיש צורך בכך. אולם, הקושי היחיד הוא קושי תקציבי. יש לפצוא תקציב מיוחד לכך.

נוסף לכך אני מוכרח לתקן טעות. הרושם הטקבל איננו אמיתי, ולא יהיה נכון, אם אתם אוטרים שפסה רוח ההתנדבות, אם כי ישנה התנדבות מצד רבים. ייתכן, ואם היה בא הציבור ודורש שהמורה יתן מספר שעות אזורי האהרים - ייתכן והיה עושה זאת. אולם דפתה רוח ההתנדבות בקרב הציבור כולו, וגם בקרב ציבור המורים, כי הסורה עובד

ד"ר בן-יהודה:

עבודה נוספת אחר-הצהריים, ואין לו זמן לשעות אלה. על כן אם מדברים על רוח ההתנדבות - אין זה נכון, שבעיר עוזבים הסורים את העבודה באמצע. ואם עוזבים הסורים את העבודה באמצע יש והסורה נלקח לעתודות, או שבכתה חיר טורה או שהטורה חלה ואין אפשרות לשלוח סמלא טקום. יש ולעמים קרובות עוזבת הכתה את בית-הספר מחוסר יכולת לתת לה טורה. אבל אין זה נכון שמורים עוזבים את העבודה באמצע היום. דברים כאלה יכולים לקרות בטעברות, מסום שהם צריכים לנסוע העירה - אין זו בעיה קלה. אין הסורה מטכסם לכל התנאים האלה, הוא חזק ואיננו נזקק, וכטובן שכאן יכולה להתעורר שאלת החלוציות. אטנם מצאתי מורים המטכטיים לכל התנאים האלה, לתנאי סמנה. אולם רבים הם המורים שאינם מטכטיים לכך. יש קשיים רבים בהסבת שיכון לטורה, הסוכנות איננה נענית לכך. הקשיים הם רבים בעיקר בסחנות ולא בטעברות, כי אין הסוכנות נותנת חדר לטורה, היא טוענת שאין לה חדרים.

ואם עולה בידנו להשיג חדר, יש להוציא כספים רבים לריהוטו לתת לטורה סטה, שלחן ועוד. בפרוזדור ירושלים נתנו דברים אלה, אך השאלה היא קשה למדי מבחינה זו. רבים הם המורים הנוטעים העירה מסום שבעיר הוא סקום מגוריו. אולם אנו דורשים מן המורים שיבואו בזמן על אף כל הקשיים, ורוב המורים בא בזמן. אם נעשה סטיסטיקה נראה שה רבים הם המורים ההולכים ב-7 בבוקר ברגל ללמד בפרוזדור ירושלים, יש טורות ההולכות פעמיים בשבוע לעיר וביתר ימות השבוע בשארות ללון בסקום עבודתן. אבל כטובן, רבות הן אלו שאינן עושות את זה.

היו"ר ש. פרסיץ:

היה לי הפכוד לעבוד עם הטורה העברי בתקופה סבה עברו להחיות התרבות של עם ישראל, ואם אני היום בערוב ימי, רואה דברים אלה, אני אומרת מתוך צער וכאב, ומחובתי לוטר, שאטנם ישנם יוצאים מן הכלל. אבל אני מדברת מתוך ידיעה כי במקומות הסמוכים לתל-אביב, שסם שירות האוטובוסים טטודר ויסנה אפשרות לסצוא חדר, ולאו דוקא במחנה, וסוצדיס את המוסדות: 11.00, ופותחים אותם בסעה 9.00 - הדברים הם ידועים. בעיקר קשה הוא המצב בקרב הגננות, המפקחות טכל הזרמים בתקלות בטספר רב של גנות טטוג זה, ורבים הם המקרים שהגננת עוזבת את העבודה בערב טבת ואינה חוזרת ביום א' לעבודה. דברים אלה גורמים לתקלות גדולות. אנו נוהגים לדבר על כל הדברים האלה מבחינה תקציבית, סאי-אפשר לסדר לטורה את התנאים הנוחים, מסום שהסוכנות איננה נותנת את התנאים הדרושים. אבל כל הדברים האלה יקרו אם אנו עושים אותם רק למראית עין. הדברים האלה מוכרחים לסצוא את ביטויים, ואנו כאנסי החינוך, צריכים לתת לזה ביטוי טעל בטת הכנסת ובכל הועדות. אני יודעת כיצו נעשים דברים, היום דברתי על הצד הרוחני. אך אין להאשים רק את התלמידים, ד"ר בן-יהודה אמר שאין מקרים שהטורה יעזוב את העבודה בבית-הספר לכמה ימים. בגלל כל טיני תפקידים אחרים - באין פוצה פה. ישנן אגדות רבות על התלמידים הטטובבים בארץ ללא ליטודים. ברור שהדברים אינם כטורה.

אני סניחה, טאנו נקבל את הצעת חבר הכנסת ציזלינג, טישו לכנס את הועדה המטותפת במהירות המכטיטלית, נוסף על הסיחות עם מר טרת, אם לעשות צעדים נוספים, ולהפגס עם הרמטכ"ל ועם הצבא. טכל טקום אנו טקבלים את הצעתו של חבר הכנסת ציזלינג.

ד"ר בן-יהודה:

הייתי רוצה לקבל עובדות על מורים שעזבו את העבודה בגלל עבודות אחרות. לי היה ידוע על מקרה אחד בראשית הסנה, טטורה עקב תפקידו האחר עזב את הליטודים - על מקרים אחרים לא ידוע לי. אני טוכן לברר זאת. על טורה או גננת שאינם באים ביום ו' לעבודה - טטענו על כך. טטענו שמורים עזבו את

ד"ר בן-יהודה:

את העבודה בגלל כל סיני טיבות אחרות.

היו"ר ט. פרסיץ:

מטני תוכל לקבל את כל אשר אני יודעת,
אני אספור לך זאת.

א. רזיאל-נאור:

אשר לקסיי התחבורה למקומות עבודתם של
הטורים - אני חושבת שספיד החינוך צריך
לדרוש כמה טכוניות מתעמדותה לרשות הטורים והגננות. בתוך המערכת
הכללית של המדינה, יש לסצוא את המספר המינימלי של המכוניות, מסום
טטורים טורות וגננות הולכים ברגל למקום עבודתם, ואז טטירת הפקרות
טטוימת. יש לעשות מאמץ זה.

היו"ר ט. פרסיץ:

יש לסצוא תיאום בקטר לשעות הנטיעה
באוטובוסים. נניח, אם אוטובוס יוצא
בטעה טוקדת טאוד, יש לתאם את זמן יציאתו עם שעות העבודה.

אנו נעבור עתה לטעיף השתלמות

והכשרת הטורים.

ד"ר בן-יהודה:

אשר לענין השתלמות הטורים והכשרתם -
אני טוכן למסוד לכם את הפרטים הבאים.
אשר להכשרת הטורים - הבעיה הקטה היא בעית הסטינר. כיום ישנם בארץ
17 בתי-סדר לטורים וגננות. קבלנו כבר הודעה על פתיחת טני סטינרים
חדשים, אחד בנתניה ואחד בחדרה. כלומר יהיו לנו בארץ 19 סטינרים.
טדברים על פתיחת סטינרים נוספים. ידוע לכם, כי תכנית הלימודים
בסטינר היא לשנתיים. למעשה, לא הגסטנו את הדבר במסך שלס טנים.
בשנה שערות דנו על קיצוץ שנות הלימודים בסטינר. למעשה אין לנו עתה
אף תלמיד אחד טן הסטינר, והיה חטט שדבר זה יהפך לכלל במסך השנים,
ומי יערוב לנו שלא יוצאו התלמידים טן הסטינרים. איים עלינו הפחד
שלא יהיה לנו טורה בעל השכלה מספיקה, על כן בקח הכרחנו את עצטנו
לחזור למטטר הקודם של הטטינרים וללמוד שנתיים כבתקופתהקודט,
והטחזור של תטי'א יגטור את תכנית לימודיו ויקבל תעודה, והטכטנו
טאת תכנית הלימודים הוא יגטור תוך שנתיים לימודיות. אנו טוותרים
על החופט של התלמידים והט ילטרו עד אטצט החורף. תהיה טדידת היטגים
כבשנים כתיקונן. עתה האריכו את התאריך לגטר הלימודים עד ט'ו בטבת,
כי הטורים דרטו חופט בקיץ. אנו חחלטנו שלא להוציא אף תלמיד טשנת
הלימודים, אפילו אם ידרטו על ידי איזה שהוא טפקד. החלטנו לחזור למטטר
הקודם. דוקא בשנה זו של הגדלת העליה, בזמן שהרטה של המורה יורדת
עלינו לשטור על רטתו, טאם לא כן תרד כל רטת ההטכלה. בצורה זו יש
לנו כ-600 תלמידים גוטרי טחזור זה. גם בטחזור הזה שיכנט עתה לעבודה
נפטור על טילוי התכנית השלמה, כך טנגיע בטוף שנת תטי'ג למטטר ה דט.

טתחילה רוח חדטה בטטינר, דאגה לטורים,

לכתות המטך, לטורים לכתות בינוניות של בתי-ספר תיכון. הכנטת בפעולותיה
עוטקת רק בחוק חינוך חובה - זוהי שגיאה. אני טדבר טנקודת טבט של
הכשרת טורים, נטקפת טכנה גדולה לכך, אטנם העולים החדשים נותנים חוטף
לחינוך התיכוני אבל באחוזים, המספר הוא קטן טאוד; אם ילדים בטעברות
בני 11 טתחילים ללמוד קריאה וכתיהה, פחות טבני 8 - לא טצאתי בכתה א'.
יוצא איפוא שיש לדאוג בטיוחד לחינוך התיכוני כי לא יהיו לנו אנשים
טטכילים. האוניברטיטה היא הטכיהה לנו טורים לבתי-ספר תיכוניים. אך
מספר זה אינו טטפיק. נוטף לכך ישנה דאגה רבה להכשרת טורים לכתות
המטך. יש בטטינר קבוצה של תלמידים שמתכווננים להיות טורים לכתות אלה.

ד' ר בן-יהודה:

למעשה כל דאגתנו היא לכתות הנטונות, וגם לכתות ההמשך. אותם תלמידי הסמינר שימשיכו ללמוד בשנה השלישית, הסכמנו להוציאם מכתה ב' ולהעבירם לכתה ג' שיכשירו עצמם לכך בשנה השלישית. ולפי שעה ניתנה רשות זו לסמינר הקיבוצים. וכן לסמינר של בית-הספר האיטלי בחיפה, ועתה הגעתנו בקשה גם לסמינר שלישי. אנו לא נרשה להוציא סכומים גדולים על כך. ישנן גם דרכים אחרות להכשרת מורים להוראה ביבנה, כגון שעורים אוניברסיטאיים, הסתדרות המורים סידרה את הדבר הזה. עתה, קבוצה גדולה של מורים מכינה עצמה במקצועות היהדות, ובטבע, כדי להיות מורים בכתות הגבוהות של בתי-הספר התיכוניים. בסמינר בתל-אביב מתקיים קורס גבוה ללימודי היהדות של הזרם הכללי ושל זרם העובדים. ביום ה' תהיה בחינת הגמר בקורס זה. הם למדו את הביקורות ואת כל מקורות היהדות. מתקיים קורס כגון זה ללימודי השבע. בקורסים אלה משתתפים שלושה גורמים: הסתדרות המורים, עיריית תל-אביב ומשרד החינוך. הקורסים האלה הם של זרם העובדים ושל הזרם הכללי גם יחד. נוסף לכך, מתקיים קורס בסכונ הביאולוגי בתל-אביב ולומדים שם מספר ניכר של אנשים. הקורס מסודר על-ידינו. בקורס ללימודי היהדות משתתפות 15 מורות. בקורס לטבע 27 איש. אנו עומדים לפתוח שני קורסים כאלה בירושלים ובחיפה. אני הצעתי, כי גם בכנרת יתקיים קורס כזה. הדבר עולה לנו בסכומי כסף מעטים. הציוד איננו יקר. אין ספק שבדבר זה מסתלם. אנו מכינים מורים גם לכתות אלה.

נוסף לכך ישנם קורסים מרוכזים. אנו התחלנו בדרך זו לפני כשנה וחצי, וכבר הוצאנו שלושה מחזורים. אנו מקבלים לשם תלמידים בעלי השכלה תיכונית, אם כי, למעשה, אנו מותרים להם קצת, אבל לא יותר מאשר בבגולות של שנה אחת. אנו מקבלים תלמידים שבגרו 7 כמות בבית-ספר תיכון וטחייבים תלמידים אלו בבחינות סילואים. אדם שיש לו השכלה מקבילה לזו שאנו דורשים כאן והוא בא מחוץ-לארץ, אנו טחייבים אותו בבחינות סילואים בלימודים העבריים, לא עשינו הקלות רבות לאנשים שיש להם גמיון בהוראה. קורסים אלה נתנו לנו כ-1000 מורים. גומרי הקורסים האלה מקבלים סאטנו מכתב הסקנה להם זכות הוראה. יש לתת להם השתלמות נוספת, כדי שיוכלו לקבל תעודת גמר - זוהי זכותו של אדם הלומד בקורס מרוכז, כלומר עליו להתכונן לבחינות. אנו כבר פתחנו מחזור רביעי של הקורסים. החומר האנושי הולך ונעשה דליל, כי גומרי בתי הספר הולכים תחילה לצבא, וישנה התחרות בין המספרים העובדים.

הדרך השלישית להכשרת מורים - אלה הם האולפנים. הרישום בגמר זה עתה ויש כשמונה מאות נרשמים. דרגת ההשכלה משביעה רצון אבל דרגת ידיעותיהם בשפה העברית היא כמעט אפס. רובם הגדול של הנרשמים הם עולי עיראק. כולם באו עם תעודת גמר של בית הספר התיכון, לא מעטים באו אפילו עם תעודות נוספות של בית ספר גבוה לפדגוגיה, כלומר תעודה רשמית. אבל כמעט כולם אינם יודעים מאומה בשפה העברית. העבודה העיקרית תהיה להכשיר אנשים מסכילים לידיעת השפה העברית. חלק מהנרשמים הם בעלי ידיעות טטויימות בעברית, או שלמדו בחדרים, בישיבות. השכלתם הכללית היא מאד חלשה, אנו מתכוונים לשני כיוונים: הכשרה פדגוגית לבעלי השכלה בעברית, והשכלה כללית למחוטרי כל השכלה. פה פרצנו כל סייג של השכלה לא דרסנו לא גיל ולא כל מיני תנאים אחרים. אנו חשבנו שזה יהיה פנטיון טלא. חייבנו לתת הלוואות לספחות בטקרים הכתחיים. ההתחייבות היא ללמוד ואחר כך ללכת לכל מקום שנשלח אותם, ולהחזיר את דמי הכלכלה. איננו דורשים את ההוצאות הלימודיות. הנרשמים לזרמים הדתיים הם מעטים מאד, כיוון שרובם אין כל ידיעות בעברית ולא קיבלו כל השכלה בסוסר דתי עברי. מספר הנרשמים לזרם המזרחי הוא כ-50. לזרם אגודת ישראל - בודדים לגמרי. רבים הם הנרשמים לשני הזרמים האחרים, ועוד יותר מזה - אינם מעוניינים בשום זרם. אלה שאינם מעוניינים בכל זרם, לשאלה אם הם רוצים לקבל הכשרה דתית או לא - הרוב ענה שאין לו כל ענין בזה. הסיון הראה, כי היו רשומים כ-200 לזרם הבלתי זרמי, מאה - לזרם הכללי, 200 - לזרם העובדים ו-50 לזרם המזרחי. עתה נרשמו עוד כ-200 איש. המספרים שאותם

דר' ב. בן-יהודה:

הזכרתי עתה היו ידועים לי כאשר נרשמו רק 600 איש. בין הנרשמים ישנם גם אנשים אירופאים.

אנו מתכוונים לפתוח אולפנים כאלה בכל רחבי הארץ, יש רק להשיג מקום מתאים שיש שם מטבח, כי אם בצטרך ללמד את הסורים האלה. לפי שעה ישנם מקומות אחדים. קיבלנו הבטחה להחזקת אולפן כזה בכפר הירוק, בגבעת השלושה, בכפר הדתי, בכפר הילדים של זרם המזרחי על יד רעננה. ישנן הבטחות נוספות להחזקת אולפנים על הר כנען, ישנה הצעה נוספת - ברמת יוחנן. מהזרם הכללי עדיין לא קיבלנו כל הצעה להחזקת אולפן שייטוך ארבעה חדשים.

אין ספק שהבעיה הגדולה היא סורים אלה יוכלו ללמד משהו אחר מלבד עברית. כמובן שהכוונה באולפנים אלה היא רק למקצועות הדורסים דיבור, כלומר מקצועות צדדים כגון עבודה, זימרה, התעטלות אולי גם חשבון, ואולי גם באוברפיה, טבע ומולדת - אלה שיראו נטייה למקצועות האחרונים, נעצהר למספר חדשים נוסף. אולם, כל הסורים האלה גם יחד לא יתנו את מספר הסורים הדרוש לנו.

היו"ר ט. פרסיץ: מה מצב הציוד והריהוט לאולפנים?

דר. בן-יהודה:
אנו רוצים להבנות מסקומות קיימים כגון: מסקים או טחנות, גם ב"פרדסיה" ישנה מעברה ושם ישנה אפשרות להקים אולפן, אנו צריכים להבנות מסקומות אלה, מסום שהטורה חי שם את חייו. מובן טאליו, שהכנת הדברים האלה יגזלו מאתנו זמן רב. אנו רוצים לפתוח את האולפנים בראש חודש סיון.

לפי הערכתנו צריכה לעלות הכשרת הסורים באולפנים בסכום שעד 120,000 ל"י, אם נחזיק 800 איש במשך 4 חדשים. אטנם, כל תקוותינו על הסתלמות הסורים העובדים ואלה שצריכים להכנס לעבודה. אולם, העליתם לדעתכם ככילסלבך. כל אלה הנפגסילעבודה על-ידי הקורסים והסמינרים, נכנסים לעבודה אנשים ללא כל הכשרה. המפקחים מקבלים אנשים, ובלבד שמצפונם Spe שהם שלחו לעבודה אנשים היכולים לעבוד עם ילדים. באופן כזה נכנסו סאות מורים ללא כל הכשרה פדגוגית, ואפילו אנשים שאינם בעלי הסכלה טלאה. על-כן כל תקוותינו על הסתלמות הסורים תוך כדי עבודה.

ההסתלמות צריכה להעשות בכמה וכמה כוונים. יש להגדיל את הפיקוח וההדרכה; כלומר במצב זה היינו צריכים להגדיל את מספר המדריכים והמפקחים. אולם, מלבד הדאגה לבתי-הספר ודאגת חובת החינוך, היה עלינו להוסיף עזרה מקצועית לסורים ולו רק הדרכה בלבד. לצערנו הרב, בענין זה נעשה מעט מאד; לא רק שהפיקוח לא התרחב, אלא הוא אפילו לא התרחב בפרופורציה הרגילה למספר הילדים שגדל בבתי-הספר. אנו הצענו לרשויות המקומיות ליצור סוג שלישי של מסרות עירוניות והם - המדריכים מטעם הרשויות המקומיות. אני קורא להם: הסוג השלישי, מסום שסלבי הטקצוע מתחלקים: חלק לרשויות המקומיות וחלק - למשרד הראשי. לרשויות המקומיות - שייכים הטגהלים והטורים. למשרד הראשי - שייכים המדריכים והמפקחים, באופן כזה שלרשויות המקומיות יהיו לה מטלה: מורים, מנהלים ומדריכים, ואנו נשתתף במסכורות האלו. אנו נתקלנו בקושי מסוים מצד עירית תל-אביב, היא רוצה שהמדריכים יהיו כולם ברשותה. כמובן שפה מתעוררת הבעיה של דצנטרליזאציה של החינוך, ומשרד החינוך איבנו יכול להסכים לכך, שעל-ידי אחרים יתמנו מדריכים כאלה. התדרות הסורים הקיטה תחנות הדרכה העוזרות לחבריהם בעבודה. אנו רוצים לפתור בעיה זו בשנה הבאה, על-ידי כך שנעביר להם את הטמפות של מנהלי בתי-הספר

ד"ר בן-יהודה:

ולתת להם סמכויות של הדרכה. דבר זה דורש מאורגניזציה ידועה של כל המטורדים שהיו עד כה. בקשר למינוי מורים ומנהלים. אנו בכל זאת נתגבר על הקושי כדי לתת אפשרות לסעסה, לקבל הדרכה. אולם, עיקר העבודה נעשית על-ידי הקורסים להסתלמות המורים הנמסכים במסך כל השנה ובעיקר בקיץ, בערכים חוגים וימי עיון, כינוסים מחוזיים סמינריונים. בפסח התקיים סמינריון שעבר בהצלחה רבה.

אנו רוצים לגשת לקיץ בתנופה גדולה של הסתלמות מורים, היא תהיה מסלעה טובים: הסתלמות סתם, לכל המורים, ובעיקר למורים העולים שנכנסו עתה לעבודה. כאשר אפי אומר מורים - אני מתכוון למורים, מודות ובגנות. אנו מתכוונים לקרוא לכל המורים העולים ולהקדיש חודש ימים להסתלמות על חשבוננו. אנו מקווים לאסוף עד כ-1000 מורים.

הסתלמות לגוטרי הקורסים המרוכזים. קיים כבר עתה ארגון של גוטרי הקורסים האלה, והם נלחמים על זכויותיהם, הסתלמותם והכשרתם תעשה על-ידינו. הסתלמות זו תספן שני קיצים, ועל המסתלמים לעבור בחינות-גמר שייערכו על-ידי משרד החינוך. הם יקבלו תעודות. הם יקבלו חינוך גם את ההוראה. אנו ניתן הכשרה של חודש אחד השנה כדי להכשירם לבחינה לפדגוגיה. אנו נפתח קורס נוסף לתנך בשפה הבאה. אולם מי שרוצה לגשת לבחינות השנה - יוכל לעשות זאת.

כן אנו ניתן הסתלמות לכל המורים והבגנות סכל הסוגים. ישנם קורסים שהסתלמות המורים עורכת אותם, אנו מסתתפים בהם. יהיו קורסים נוספים לסלאכה, למקצועות אחרים, לזמרה ועוד. אנו חושבים שהקורסים האלה יעלו לנו כ-100 אלף לירות. אנו דרשנו מהמסטלה 250,000 ל"י להסתלמות מורים ולהכשרתם לצרכי השנה הזאת.

אני צריך לומר כי זוהי תנופתו של מר רמז המנוח. הוא דרש זאת, והם אינם מעיזים לצאת נגד זה. הם אינם רוצים להקים חייץ, ומסוים כך עלינו החובה לתת למחנה את ההסתלמות. אל לנו להסיח את לבנו מהמטרה-מחוסר מורים לקורסים אלה. דברתי בענין זה באיגוד של מנהלי בתי-הספר התיכוניים. הם התאחדו ודורשים זכויות. אתם דורשים, כי אנו נבוא אליכם ונדרוש סכל המורים יועמדו לרשותנו כדי ללמד בקורסים להסתלמות המורים. דבר זה אינו כל כך קל, כי מורי הסמינרים עסוקים עם התלמידים שלהם בחודשי הקיץ, ובעיקר אלה הסמינרים את התלמידים לבחינות הבגרות. פה כבר לא קיימת שאלת התקציב לגבי הקורסים האלה, אלא קיימת השאלה של השבת המורים המתאימים. רוב הסופרים והגם מורים, ואלה שאינם מורים, אין להם כל ביטחון לזה. אלה הם עיקר הדברים שרציתי לספור לכם עליהם.

היו"ר ס. פרסיץ:

אני מודה לד"ר בן-יהודה. את השאלות נשאל בישיבה הבאה. בשבוע הבא לא תתקיים ישיבה. בישיבה הבאה נעלה את בעית לשכת הנוער והקסטנות.

הישיבה ננעלה בשעה 13.20